

ZBOR SV. NIKOLAJA OB 10. OBLETNICI IZDAL ZGOŠČENKO

Nikolajevci pričujejo

Sedemnajst biserov iz zakladnice duhovne glasbe domačih in tujih avtorjev je zbor sv. Nikolaja iz Litije posnel na zgoščenko *Sacra religio* ob praznovanju desete obletnice; štiridesetim pevcem in zborovodkinji Heleni Fojkar Zupančič je ob jubileju prisluhnin in čestital tudi nadškof Uran.

Ob desetletnici je zboru čestital tudi nadškof Uran, vam pa podelil priznanje ljubljanske nadškofije "za dolgoletno delo in za skrb za razvoj cerkvene glasbe" – kaj takšno priznanje pomeni cerkvenemu zborovodji?

Vsako priznanje, še posebej, če pride iz rok tako spoštovane osebe, kot je nadškof Uran, mi pomeni potrditev in spodbudo za naprej. Res pa je, da je prišlo zgodaj, prezgodaj. Tu

Deset let ni zelo dolga doba za zbor, pa vendar v biografiji zbora sv. Nikolaja najdemo pomembne nastope, tekmovanja, gostovanja, nagrade ... Kaj daje zboru zagon, da je uspel in se dokazal v relativno kratkem času?

V začetku smo se srečevali iz velike želje po lepem petju in druženju. Skupaj smo preživeli veliko časa in se med seboj dobro poznali. Nismo vedeli, niti nismo razmišljali, kam nas lahko takšno zavzeto delo pripelje. Pevci so bili željni napredka, izvrstno so mi sledili, se »pustili gnosti«. Meni pa je njihova zvestoba in zavzetost vedno znova dajala moči, da sem z njimi naprej raziskovala naše skupne zmožnosti. Uspehi so prišli sami po sebi. Ker smo delali dobro, je bilo prav, da smo se potrjevali tudi na tekmovanjih in pomembnejših odrih.

Danes, po desetih letih, je tistih prvih nikolajevcev v zboru le še ena tretjina. Mnogi so se odselili in si ustvarili družine. Prihajajo novi, veliko se jih vozi iz oddaljenih krajev. Zasedba je ves čas številčna, preko štirideset nas je. Žal pa se v zadnjem času za naš zbor odloča zelo malo fantov in deklet iz domače župnije, kar v veliki meri otežuje petje pri nedeljskih bogoslužjih.

Kaj prinaša nova zgoščenko? Sacra religio je zanimiv in zgovoren naslov.

Sacra religio je naša druga zgoščenko. Naslov nosi po skladbi skladatelja Damijana Močnika, ki je uglasbil znan Slomškov stavek: Sveta vera bodi vam luč – *Sacra religio sit vobis lux*. Na njej je sedemnajst skladb duhovne vsebine slovenskih in tujih avtorjev. Veliko je skladb, ki so nastale v zadnjem času, nekatere izmed njih posebej za Zbor sv. Nikolaja. Ne sledijo si v kronološkem zapored-

Foto: Peter Benko

ju, njihovo vezivo je ravno njihova stilna, harmonska in vsebinska raznolikost, ki daje zgoščenci prav poseben čar.

Skladbe nikakor niso lahkotne, takšne, ki bi jih človek lahko poslušal ob klepetu in kavici ...

Res ne, skladbe hočejo poslušalca celega. S skladbami, ki so posnete na tej zgoščenci, želimo nikolajevci predvsem pričevati. Če bo zgoščenko s svojim sporočilom nagovorila naše poslušalce in jih pretresla, jih vodila v razmišljanje, potem bo naš trud pri snemanju te zgoščente še dodatno osmišljen. Skladno z vsebino je oblikovan tudi ovitek. Na naslovnici najdemo prazen križ, ki daje kristjanu smisel verovanja; oblikovalec, ki je že od začetka tudi naš pevec, pa je v naslovu *Sacra religio* spretno prepoznal tudi simbola alfo in omego.

Kako v »poplavi« skladb domačih in tujih avtorjev izbirate skladbe, ki jih izvajate z zborom?

Nekaj skladb, ki so na zgoščenci, smo peli še pred rojstvom ideje o njej. Osebo iščem skladbe, ki me v vsebinskem in glasbenem smislu nagovorijo, ki mi »zapojejo«. Če sama skladbo začutim, bom znala zanjo navdušiti tudi pevce. Na zgoščenci so predvsem takšne skladbe, ki nosijo globoko duhovno sporočilo: od skrivnosti božjega rojstva, o Kristusovem trpljenju, veselju velike noči in binkoštnem daru. Dobri del skladb je posvečenih slavljenju Device Marije.

Kdaj z gotovostjo rečete, da bo ta skladba z mojim zborom pa dobro zvenela?

Ko zbor dobro poznaš, ni več težko predvideti, katera skladba bo tvojim pevcom dobro zvenela, in kar je še pomembneje, katera jih bo prepričala in navdušila do te mere, da se bodo zanjo pripravili vedno znova truditi. Za pevce je pomemben vtis, ki ga dobijo ob prvem srečanju s skladbo. Ob skladbah, pri katerih se moramo zelo truditi, pa sebe in pevce nagovarjam z Avgustinovo modrostjo, ki pravi, da lahko nekaj resnično vzljubiš šele takrat, ko to res dobro poznaš.

Morda kakšen namig zborovodjem: kako izbrati pravo skladbo za določeno priložnost?

Pri izboru skladb za določeno priložnost je potrebno imeti pred očmi, komu je namenjena, kdo jo bo poslušal. Čeprav menim, da poslušalcev ne smemo preveč obremenjevati z zahtevno glasbo, sem hkrati prepričana, da jih nikoli ne smemo podcenjevati. Tudi poslušalci se vzgajajo, privajajo in so sposobni vzljubiti tudi kaj novega, drugačnega in na prvi pogled nesprejemljivega. Tudi na koncertu ob 10-letnici zbora, ki smo jo praznovali novembra, so bile praktično vse skladbe našega koncertnega sporeda poznejšega datuma – poslušalci so jih lepo sprejeli.

Kateri del cerkvenega leta ima vaš zbor »najraje«?

Pevci zelo radi prepevajo globoko premišljuječe postne pesmi. V postu so pri maši vsi veliko bolj zbrani, vsebina pesmi se nas vseh dotika. Med neliturgičnimi skladbami pa imajo

radi slovenske ljudske pesmi, gospel in spiritual, tudi skladbe z novejšo harmonsko podobo se znajdejo na njihovih »top« lestvicah. Seveda pa so si tudi glede najljubšega repertoarja med seboj različni. Upam, da znam z raznolikim repertoarjem za vsakega najti vsaj nekaj pravega.

Z zborom pripravljate znameniti koncert božičnih pesmi ...

Adventni in božični čas sta polna pričakovanja, hrepenenja. Božič v človeku zbuja spomine in oživlja otopele občutke, ljudje postanemo bolj občutljivi za vse v nas in okrog nas. K temu pripomorejo tudi božične pesmi, ki so po vsem svetu nepogrešljiv del praznovanja. Melodije teh pesmi so milozvočne in grede dobro v uho. Besedila so prijazna, človeka nagovarjajo s preprostim, neposrednim jezikom in hitro sežejo do srca, prav tako kot Novorojenec v jasliah.

Tudi za naš zbor ima božič poseben pomen, saj je bil naš prvi samostojni koncert pred »mnogimi leti« prav na božični dan. Koncert je postal tradicionalen, tako je vsako leto na božični dan cerkev sv. Nikolaja v Litiji pretesna za vse tiste, ki pridejo od blizu in daleč poslušat, kaj smo nikolajevci pripravili za tokratni božič.

Ker je bil po lanskem božičnem koncertu odziv zelo dober, bomo letos v prvem delu koncerta ponovno izvedli Slovenski božič Matije Tomca, v drugem pa nekaj kolednic, sodeloval bo tudi Nikolajev otroški zbor, ki bo pel ob spremljavi citer in harmonike. Izvedba bo še dodatno obarvana s preobleko v narodne noše.

KSENJA HOČEVAR

Foto: Peter Benko

Helena Fojkar Zupančič: S skladbami, ki so posnete na tej zgoščenci, želimo nikolajevci predvsem pričevati. Če bo zgoščenko s svojim sporočilom nagovorila naše poslušalce in jih pretresla, jih vodila v razmišljanje, potem bo naš trud pri snemanju te zgoščente še dodatno osmišljen.

pomislim na številne cerkvene glasbenike, ki niso imeli te sreče ali pa milosti, da bi znali okrog sebe zbrati in navdušiti ljudi, ki bi poprijeli in sledili njihovi viziji. Po slovenskih korih imamo kar nekaj takšnih ljudi, ki svojega dela sicer niso okronali s priznanji z raznih tekmovanj in niso nastopali na velikih odrih, a so vztrajni, zvesti, brez njih bi bilo bogoslujje v glasbenem smislu mrtvo.

KRITIKA OB DRAMI ORFEJ SE SPUŠČA V SNG DRAMA LJUBLJANA

Ameriški »knez Miškin«

V Ljubljanski Drami že v drugo v svoji zgodovini izvajajo znamenito igro ameriškega dramatika Tennesse Williamsa *Orfej se spušča*. Besedilo tokratne uprizoritve je prevedel Zdravko Duša, ki je skušal še bolj kot prvi prevod Mire Mihelič približati izvirniku. Zato je tudi spustil raven jezika. S tem je res bolj zadel ozračje ameriškega Juga, toda hkrati ni uporabil vseh izraznih zmožnosti slovenskega jezika, s katerimi bi lahko predstavil polmeščansko mentaliteto tipičnega ameriškega mesta na Jugu.

Naslov drame, ki je povezan z grškim mitskim junakom Orfejem, daje slutiti, da dramatik želi prikazati pobeg iz na novo industrializirane ameriške družbe, ki je neusmiljena v hlepenju po dobičku in bogastvu, hkrati pa še polna rasističnih predsodkov. Toda pripetljaji na begu tokratnemu Orfeju, junaku Valu, ne dajo zaživetiti novega življenja, ampak ga venomer spominjajo na svet, ki bi ga rad zapustil in ga povrhu pehajo v še hujše nasilje, zavist in maščevalnost. Toda, kot pravijo komentatorji (J. E. Wallace), gre v prvi večji igri Tennesse Williamsa za umetniški lik Jezusa Kristusa, ki mu po krivci

naprtijo umor in ga linčajo. Zato je veliki ameriški pisatelj to svoje delo najprej naslovil *Bitka angelov*. Po tej prvotni verziji, naj bi ob koncu njegove glavni junak zahrepenel po čisti ljubezni, in pobegnil skupaj z novo Evridiko, mistično slikarko Vee. Ta vidi v Valu svojega odrešenika, saj ga tudi nariše kot križanega Kristusa. Toda v drugi verziji, ki jo sedaj izvajajo kot dramsko delo, pisatelj

S svojo dramatičnostjo prebujajo v nas nov ustvarjalni duh, kako prebiti zakletost predsodkov, strasti in denarja, hkrati pa neti upanje, da bo novemu Orfeju ali tudi Kristusovemu liku morda le uspelo vzpostaviti pristnost človeških odnosov.

junaka Vala Ksaverja ob koncu znova prepusti njegovi strastni moškosti, ljubezen do slikarke Vee se pokaže le kot trenutek usmiljenja do nerazumljene in trpeče ženske.

Prva junakinja v novi obdelavi postane neka druga fatalna ženska, polna razočaranja in neizpolnjene ženskosti, Gospa Torrance. Njen soprog se ji v razpletu drame razkrije

kot morilec njenega očeta. Potem najde čudovit izhod v napovedi rojstva novega otroka, otroka, ki ga pred leti ni imela moči sprejeti. Toda zlo se kakor neusmiljeni duh znova prikrađa v njeno bližino. Drama se konča znova z umorom, zločinec je ponovno oproščen suma, krivdo pa nosi glavni junak, ki kot nedolžna žrtev, tudi kot žrtev svoje ljubezni, daje slutiti, da gre za Odrešenika.

Težo vseh dramatičnih zapletov nosita tokrat dva odlična igralca. Če smo navdušeni nad izjemnimi igralskimi sposobnostmi Silve Čušin, ki kot Gospa Torrance pokaže s svojim glasom in igro ves razpon ženskih čustev: od stroge razumnosti in gospodarnosti, preko izbruhov jeze, strastne erotične zagledanosti, pa vse tja do čiste ljubezenske nepreračunljivosti in miline bodoče matere. Toda kvaliteta njene igre ne preseneča, ampak nam samo potrjuje upravičenost letošnje nagrade Boršnikovega prstana.

Veliko bolj pa iznenadi igra mladega Uroša Fürsta, ki se je z izjemno upodobitvijo mladega idealista Vala (Valentina) Ksaverja približal presnetljivo samonikli upodobitvi glavne

V glavnih vlogah nastopata Uroš Fürst in Silva Čušin

Foto: arhiv SNG Ljubljana

ga junaka. Njegov lik verjame, da je mogoče zaživetiti čisto na novo. Verjame v nove vrednote prijateljstva, čistih medosebnih odnosov in tudi poštenega dela. Zato nas Fürstova upodobitev novodobnega Orfeja spominja na lik Kneza Miškina, ki ga je upodobil Dostojevski v *Idiotu*. Slednji nas prav tako s svojo milino in mladeniško čistostjo privede k podobi Kristusa. Fürst je sposoben graditi igro zelo naravno, nežno, nihati med premagovanjem strasti in erotičnostjo, toda slednjič se ujame v moški odgovornosti za svoja dejanja in čustva. Prav tako pa tudi v prizorih nasilja ne zdrkne v banalnost.

Težko rečemo, v koliki meri je igra

obeh glavnih igralcev delo režiserke Mateje Kolečnik in dramaturginje Mojce Kranjc, vsekakor moramo pohvaliti njuno delo. Slednje lahko rečemo tudi za igralski ansambel kot celoto. Le za nekatere mlade nastopajoče moramo pripomniti, da glasovno še ne obvladajo velikega odra.

Igra Tennesse Williamsa v SNG Drama Ljubljana je vsekakor dogodek. S svojo dramatičnostjo prebujajo v nas nov ustvarjalni duh, kako prebiti zakletost predsodkov, strasti in denarja, hkrati pa neti upanje, da bo novemu Orfeju ali tudi Kristusovemu liku morda le uspelo vzpostaviti pristnost človeških odnosov.

EDVARD KOVAČ